

JP „Srbijašume“ Beograd

**GODIŠNJI PROGRAM UPRAVLJANJA RIBARSKIM
PODRUČJEM “JERMA”
ZA 2023. GODINU**

Stručno lice

Aleksandra Komarnicki-Ćirlić

Mast. biol. Aleksandra Komarnicki-Ćirlić

Beograd, 2022. godine

PRAVNI OSNOV

Na osnovu odluke br. 46/2016-5 od 11. IV. 2016. godine, a na osnovu člana 22. Zakona o javnim preduzećima („Službeni glasnik RS“ br.15/16) i člana 3 stav 3. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik RS“ br. 128/14 i 95/2018 - dr. zakon). Nadzorni odbor Javnog preduzeća za gazdovanje šumama „Srbijašume“, na sednici održanoj dana 11. IV. 2016.g. donosi Odluku kojom se odobrava Javnom preduzeću za gazdovanje šumama „Srbijašume“, da u granicama Specijalnog rezervata prirode „Jerma“ („Službeni glasnik RS“ br. 101/2014) na ustanovi ribarsko područje „Jerma“. Korisnik Ribarskog područja „Jerma“ je JP „Srbijašume“, Šumsko gazdinstvo „Piroć“ sa sedištem u Piroću.

Na osnovu člana 17. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda (*Službeni glasnik RS br. 128/14 i 95/2018 - dr. zakon*) korisnik donosi Godišnji program upravljanja ribarskim područjem za 2023.godinu.

Članom 19. ovog Zakona predviđeno je da Godišnji program upravljanja ribarskim područjem sadrži:

- 1. Procenu biomase i ribolovnog pritiska na riblji fond na osnovu godišnjih statističkih pokazatelja ulova ribolovaca i ribara;**
- 2. Dozvoljeni godišnji i dnevni izlov ribe po vrstama;**
- 3. Dinamiku poribljavanja ribarskog područja po vrstama i količini riba, vremenu i mestu poribljavanja, kao i potrebna novčana sredstva;**
- 4. Mere i način zaštite i održivog korišćenja ribljeg fonda;**
- 5. Program edukacije rekreativnih ribolovaca.**

1. PROCENA BIOMASE I RIBOLOVNOG PRITISKA NA RIBLJI FOND NA OSNOVU GODIŠNJI STATISTIČKIH POKAZATELJA ULOVA RIBOLOVACA I RIBARA

Ribarsko područje “Jerma” je ustanovljeno u granicama Specijalnog rezervata prirode “Jerma”, a čine ga ribolovne vode reke Jerme i manjih pritoka-potoka kao što su: Zvonački, Kusovranski i Poganovski. Reke i potoci su ritronskog tipa (uglavnom srednji i gornji ritron), sa prelaznom salmonidno-ciprinidnom zonom.

Ribolovne vode RP “Jerma” se koriste za rekreativni ribolov.

U okviru Ribarskog područja glavna hidrološka pojava područja je vodotok Jerme. Jerma je reka u Srbiji i Bugarskoj, leva pritoka reke Nišave, koja pripada Crnomorskom slivu. Od ukupne dužine toka reke Jerme 72,1 km, našoj zemlji pripada 45,1 km, i to u gornjem toku, od izvora do ulaza u Bugarsku 17,1 km, i od ponovnog ulaza u našu zemlju (kod sela Petačinci) do ušća u Nišavu 28 km.

Voda reke Jerme spada u drugu kategoriju kvaliteta.

Slika 1.: RP „Jerma“

U 2020. godini je vršen monitoring na RP „Jerma“.. Monitoring r.v. RP „Jerma“ tokom 2020.g prikazuju bitne promene kvalitativnog sastava i uzrasne strukture ribljeg fonda i ukazuje na bolje stanje u odnosu na protekli period.

Tokom istraživanja na osnovu morfoloških karakteristika zapaže se dominantno prisustvo makedonske pastrmke *Salmo macedonicus* ali i prisustvo hibrida koji su verovatno posledica ukrštanja sa potočnom pastrmkom sa dominantnim dunavskim haplotipom. Genetičkom analizom i to sekvenciranjem kontrolnog regiona mitohodrijalne DNK detektovano je prisustvo haplotipova alohtone filogenetske linije (jadranska) u celom uzorku populacije pastrmki gornjeg toka reke Jerme. Analizom populacije donjeg toka reke Jerme, detektovano je prisustvo haplotipova autohtone dunavske linije, ali i haplotipova alohtonih filogenetskih linija (atlantska i jadranska).

Vrste prisutne u monitoring su: potočna pastrmka *Salmo spp.*, potočna mrena *Barbus balcanicus*, klen *Squalius cephalus*, dvopruga uklija *Alburnoides bipunctatus*, *Barbatula barbatula*.

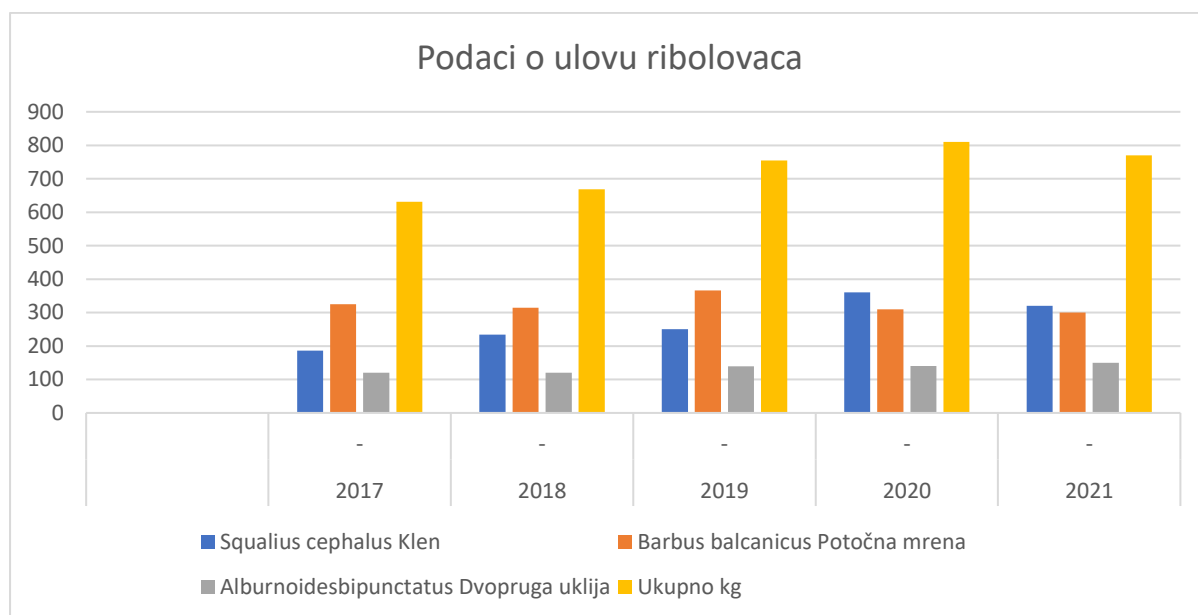
Vrste prisutne u ulovu rekreativnih ribolovaca na RP "Jerma" su: potočna pastrmka *Salmo spp.*, *Squalius cephalus* klen,, *Barbus balcanicus* potočna mrena, *Alburnoides bipunctatus* dvopruga uklija.

Uzimajući u obzir da su tokom 2021. godine izdato samo 70 godišnjih dozvola za rekreativni ribolov, i da je na RP „Jerma“ uglavnom zastupljena tehnika mušičarenja, kao specifični oblik rekreativnog ribolova, a imajući u vidu i nizak vodostaj reke Jerme tokom godine, pritisak na vodu od strane ribolovaca je bio neznatan. Ulov makedonske potočne pastrmke nije prikazan, obzirom da je Programom upravljanja predviđen ribolov na ovu atraktivnu vrstu po principu „ulovi pa pusti“.

Verodostojnost podataka o ulovu rekreativnih ribolovaca ozbiljno se dovodi u pitanje, obzirom da je broj dostavljenih pravilno popunjenih E1 obrazaca mali.

Tabela : Podaci o ulovu ribolovaca 2017. i 2021. godine

Br	Vrsta ribe/masa kg/godina	2017	2018	2019	2020	2021
1.	<i>Salmo spp.</i> Potočna pastrmka	-	-	-	-	-
2.	<i>Squalius cephalus</i> Klen	186	234	250	360	320
3.	<i>Barbus balcanicus</i> Potočna mrena	325	314			300
4.	<i>Alburnoides bipunctatus</i> Dvopruga uklija	120	120	139	140	150
	Ukupno kg	631	668	755	810	770

Evidencije ulova rekreativnih ribolovaca za 2022. godinu predaju se Korisniku prilikom izdavanja dozvola za rekreativni ribolova za 2023. godinu i zato nisu prikazani.

2. DOZVOLJENI GODIŠNJI I DNEVNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA

Vreme ribolova na ovom ribarskom području je usklađeno sa sadržajem. Naredbe o merama za očuvanje i zaštitu ribljeg fonda (Službeni glasnik RS" br. 156/15, 94 /2018.). Tehnike ribolova, oprema, alati i vrste mamaca kojima se može loviti na ribolovnim vodama ribarskog područja sprovodiće se u skladu sa *Pravilnikom o načinu, alatima i sredstvima kojima se obavlja privredni ribolov, kao i o načinu, alatima, opremi i sredstvima kojima se obavlja rekreativni ribolov, ("Službeni glasnik RS", br. 9/17 i 34/18).*

U delovima ribolovnih voda na RP „Jerma“ koja su proglašena kao posebna staništa ribolov je zabranjen.

Ribolov na potočnu pastrmku može se obavljati samo tehnikom mušičarenja i isključivo na veštački mamac (različite vrste veštačkih mušica) i samo po principu “ulovi pa pusti”.

Dozvoljeni godišnji ulov riba (okvir ribolova, žetva) zasnovan je na sadašnjem stanju ribljeg fonda, godišnjem prinosu i količini koja se može godišnje izloviti, a da se sačuva osnovni riblji potencijal. Procena prinosa i dozvoljenog okvira ribolova u zavisnosti je od niza faktora i to pre svega kvaliteta vode, bogatstva ribljom hranom, od sastava i strukture ribljih populacija i uslova za njihovu prirodnu reprodukciju. Osim prirodnih faktora svakako da na prinos utiču i antropogeni faktori odnosno pravilno gazdovanje kao pozitivan i krivolov kao negativan faktor.

Na osnovu sadašnjeg stanja ribljeg fonda a u cilju maksimalne zaštite i održavanja vitalnosti populacija riba za prirodnu reprodukciju, u 2023. godini u ribolovnim vodama ribarskog područja „Jerma“ primeniće se sledeći režim ribolova (Tabela 2.) :

Tabela 2 : Dnevni ulov rekreativnih ribolovaca na RP „Jerma“ po vrstama i količini

RIBOLOVNE VRSTE	DNEVNI ULOV
ULOV AUTOHTONIH KVALITETNIH RIBA I BELE RIBE:	
Ustanovljava se ograničenje mase dnevnog ulova rekreativnih ribolovaca na najviše 1 kg za ulov svih autohtonih vrsta riba.	
klen <i>Squalius cephalus</i>	maksimalno 2 komada u dozvoljenoj lovnoj veličini zbirno
potočna mrena <i>Barbus balcanicus</i>	maksimalno 3 komada u dozvoljenoj lovnoj veličini zbirno
potočna pastrmka	po principu “ulovi pa pusti”
Kada jedan ulovljen primerak prelazi masu od 1 kg, za sve autohtone vrste riba, ne važi ograničenje dnevnog ulova u komadima, već će se u takvim slučajevima smatra da je ispunjen dnevni ulov rekreativnog ribolovca.	

Tokom 2021.godine na RP “Jerma” izdato je 70 dozvola za rekreativni ribolov tako da pritisak na riblji fond (70ribolovacax10lovnih danax1kg) iznosi 700kg tj manji je od IDPU RP „Jerma“ 2017-2026(monitring 2020) projektovanog koji propisuje ukupni ribolovni pritisak (105 ribolovaca x prosečno 10 lovni dana x 1kg) iznosi oko 1050 kg i čini oko 80 od % ukupne produkcije. Propisani režim ribolova važi do sledećeg monitoringa, odnosno do kraja 2023.godine.

3. DIMAMIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA, VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA, KAO I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA

U 2023. godini nisu predviđena poribljavanja ribolovnih voda ovog područja.

4. MERE I NAČIN ZAŠTITE I ODRŽIVOG KORIŠĆENJA RIBLJEG FONDA

Ribe u našim vodama su zaštićene zakonskim aktima/dokumentima i planskim dokumentima u ribarstvu(programima upravljanja), u skladu sa tim na terenu se sprovode po ribarskim područjima mere zaštite: trajan ili periodični lovostaj, minimalna lovna dužina i maksimalan broj ulovljenih primeraka, pa je rekreativni ribolovac često u situaciji da ulovljenu ribu mora da oslobodi i pusti i tako omogućiti da nakon vraćanja bude u stanju da normalno živi.

Ribolovac je dužan da prema ribama koje je zabranjeno zadržati postupi sa posebnom pažnjom, kako bi im naneo što manje povreda i tako omogućio da nakon vraćanja budu u dobrom stanju. Nepravilnim i grubim postupanjem sa ulovom, ribolovci mogu naneti veliku štetu ribljem fondu. Rekreativni ribolovac poštovanjem režima „uhvati i pusti“ za autohtone (domaće vrste), i ne vraćanjem u vodu alohtonih (stranih vrsta) doprinosi unapređenju i poboljšanju ribljih zajednica. Zdrava riblja zajednica je raznovrsna u pogledu vrsta i jedinki, ovakvo bogatstvo pruža veće mogućnosti za rekreativni ribolov.

Kao posebna staništa na RP „Jerma“ smatraju se pritoke reke Jerme navedene u Programu upravljanja RP „Jerma“ 2017 do 2026 godina. Kao posebna staništa riba na ovom području mogu se smatrati celi tokovi Zvonačkog i Poganovskog potoka do granice RP „Jerma“.

Na osnovu: Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (Sl. glasnik RS” br. 5/10 i 47/11.) na ribarskom području nisu tokom istraživanja zabeležene strogo zaštićene riblje vrste. Strogo zaštićene riblje vrste nisu konstantovane ni tokom monitoringa 2020.g. Od vrsta navedenih u bazi ZZPS kroz projekte „Uspostavljanje ekološke mreže na teritoriji Republike Srbije“, „Uspostavljanje ekološki značajnih područja Evropske Unije Natura 2000 na teritoriji Republike Srbije“ i „Izrada Crvene knjige folore, faune i gljiva u Republici Srbiji“ prisutna je vijunica *Cobitis elongata*, *Heckel & Kner, 1858* strogo zaštićena vrsta u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS”, broj 36/09, 88/2010, 91/2010 - ispr., 14/2016 i 95/2018 – i dr.zakon i 71/2021) i Pravilnikom o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik RS“, br. 5/10, 47/11, 32/16 i 98/16) i vrsta u trajnom lovostaju u skladu sa Zakonom o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik RS“, br. 128/14 i 95/18 -dr.zakon) i Naredbom o merama za očuvanje i zaštitu ribljeg fonda ("Službeni glasnik RS", br. 56/15, 94/18).

Tokom 2023.godine sprovodićemo sledeće mere zaštite ribarskog područja i to:

- ❖ Rekreativni ribolov u okviru Specijalnog rezervata prirode “Jerma” se može obavljati samo na reci Jermi (ukupna dužina 12 km).
- ❖ Rekreativni ribolov na pritokama o to na potocima: Zvonački i Poganovski nije dozvoljen u zoni posebnih staništa riba.
- ❖ Rekreativni ribolov na potočnu pastrmku može se vršiti samo po principu “ulovi pa pusti”.
- ❖ Nije dozvoljen noćni ribolov.

- ❖ Ribolov nije dozvoljen u delu reke Jerme kroz kanjon, odnosno u zoni I stepena zaštite. Ova zona biće na propisan i vidljiv način obeležena.
- ❖ Korisnik će davati informacije o potrebi primena posebnih mera za očuvanje i zaštitu staništa za riblje vrste.
- ❖ Kontola i čuvanje posebnih staništa riba, a što podrazumeva: sprečavanje bilo kakvog oblika ribolova i/ili krivolova (totalna zabrana lova), zabrana bilo kakve seče šuma ili bilo kakve druge aktivnosti u blizini ovih staništa pa i na širem području ukoliko je to neophodno. Neće se dozvoljavati bilo kakav vid transporta preko reke kao i radovi u koritu na i u blizini posebnih staništa. Na posebnim staništima riba koja su prirodna plodišta pojačaćemo kontrolu čuvanja i obilaska u periodu mresta riba. Postavićemo informativne table sa oznakama: «Posebno stanište riba - zabranjen svaki oblik ribolova». Mere zaštite se zasnivaju na principu neophodnosti potpune zaštite ekosistema reke i okolnih ekosistema kao jedinsvene celine, a posebno u zonama I i II stepena zaštite, tj očuvanje ekosistema ribolovnih voda. U posebnim staništima riba nije dozvoljeno vađenje peska, šljunka, kamenja i panjeva, niti preduzimanje radnji kojima se, narušavanjem ekoloških odlika ribolovnih voda, ugrožava riblji fond. Posebna staništa riba na ovom području mogu se smatrati celi tokovi Zvonačkog i Poganovskog potoka do granice RP “Jerma”.
- ❖ Spreći ćemo pokušaj svakog samoinicijativnog ili nestručnog poribljavanja, a posebno unošenje alohtonih vrsta u vodotok zaštićenog područja, a sve u cilju zaštite genofonda potočne makedonske pastrmke.
- ❖ Vršićemo kontrolu ulova, kako u pogledu propisane količine, tako i u pogledu kontrole poštovanja dozvoljene lovne dužine ulovljenih primeraka riba.
- ❖ U narednom periodu na području reke Jerme teži se formiranju ribolovne edukativno-ekološke staze.
- ❖ Spreći ćemo svaki oblik zagađivanja reke i pritoka u zaštićenom području. Ovo podrazumeva sprečavanje izlivanja otpadnih voda iz ruralnih naselja uzvodno od zaštićenog područja kao i odlaganje čvrstog otpadnog materijala od strane prolaznih posetilaca i/ili turista na obalama reke.

5. PROGRAM EDUKACIJE REKREATIVNIH RIBOLOVACA

Edukacija rekreativnih ribolovaca podrazumeva izradu štampanog edukativnog materijala u vidu brošure, sa zakonskim i podzakonskim pravilima ponašanja rekreativnih ribolovaca na ribolovnoj vodi. Ovaj štampani materijal biće podeljen ribolovcima pri kupovini godišnjih dozvola kao i od strane ribočuvarske službe prilikom redovnih kontrola. Ribočuvarska služba tokom redovnih kontrola posvetiće pažnju ponašanju ribolovaca na vodi tokom ribolova, a vezano za održavanje higijene ribolovnog mesta, zaštite ribolovne vode i posebno obala od zagađenja, o značaju vođenja evidencije ulova, o značaju režima uhvati i pusti.

Osim ovoga, a u skladu sa mogućnostima, korisnik će organizovati tematske ribolovne skupove, na kojima će promovisati dobre strane bavljenja rekreativnim ribolovom, odnosno uvoditi u svet rekreativnog ribolova mlađe populacije. Ove aktivnosti imaju za cilj, povećanje broja ribolovaca koji će se u budućnosti ovom aktivnošću baviti, a u skladu sa tendencijom očuvanja i uvećanja ribljeg fonda.